

Міністерство освіти та науки України
Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра зоології

Є.Х.Євтушенко

Контрольні і курсові роботи з шкільного курсу
біології та методики його викладання
/ для студентів заочного відділення/

Кривий Ріг.
• 2002

Євтушенко Є.Х. Контрольні та курсові роботи з шкільного курсу біології та методики його викладання: Методичні рекомендації для студентів заочного відділення. – Кривий Ріг: КДПУ, 2002, - 19с.

У посібнику наведено загальні методичні рекомендації щодо виконання контрольних та курсових робіт з шкільного курсу біології та методики його викладання; вміщено тематику курсових робіт, варіанти контрольних робіт, список літератури з данного курсу. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт стануть в пригоді і студентам денного відділення.

Рецензенти: Л.В.Григоренко, к.п.н., проф.
М.Т.Заруднева, к.б.н., доц.

Затверджено на засіданні
Вченої ради КДПУ,
пр. № 6 від 09.01.03

Зміст

1. Контрольна робота з методики викладання шкільного курсу біології.
2. Загальні методичні вказівки до виконання курсових робіт.
3. Примірна тематика курсових робіт з методики викладання шкільного курсу біології.
4. Література до курсу „Шкільний курс біології та методика його викладання”.

КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ
З ШКІЛЬНОГО КУРСУ БІОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ЙОГО
ВИКЛАДАННЯ
(ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ)

ВСТУП

У відповідності з навчальним планом студенти-заочники виконують контрольну роботу з методики викладання шкільного курсу біології в міжсесійний період в VI семестрі.

Особливу увагу при підготовці контрольної роботи слід приділяти висвітленню проблеми реалізації завдань біологічної освіти учнів в світлі Реформи загальноосвітньої школи (2000р.): використання різнорівневого підходу під час оцінки навчальних досягнень (компетенцій) учнів, 12-бальну систему оцінювання, використання технологій розвиваючого навчання, обов'язковість мотиваційного компоненту в різних видах навчально-пізнавальної діяльності учнів, значення самостійної роботи учнів з різними джерелами інформації для отримання інформації розвитку інтересу до самоосвіти та формування відповідних умінь.

Приступаючи до виконання завдань контрольної роботи, слід обов'язково ознайомитися із відповідними розділами курсу і творчо відповідати на питання. Всі відповіді на теоретичні питання слід ілюструвати прикладами з практики викладання

біології, користуючись при цьому шкільними підручниками, програмою, методичною літературою, зокрема, журналами “Біологія і хімія в школі”, “Біологія в школі”.

При виконанні контрольної роботи необхідно використовувати не тільки літературні джерела, але і особистий досвід викладання в школі, або досвід досвідчених вчителів біології. Особливу увагу слід звернути на правильність складання методичних розробок та конспектів уроків.

Контрольна робота виконується письмово. Відповіді, за необхідністю, ілюструються рисунками, схемами. В кінці контрольної роботи наводиться список використаної літератури.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. 1. Предмет, завдання, методи дослідження методики викладання

біології.

2. Конспект уроку – лекції на тему “Життєвий цикл клітини. Мітоз”.

3. План феноспостережень над земноводними (об’єкти, зміст спостережень, строки). (12, 15, 23, 30, 47)

2. 1. Завдання біологічної освіти учнів згідно матеріалів Реформи

(2000), сучасної програми з біології для загальноосвітніх шкіл.

2. Методика підготовки та демонстрація дослідів в розділі 4, "Основні функції рослинного організму" (6 клас).

3. Вікторина вечора цікавої біології з теми "Кл. Птахи". (1, 5, 9, 19, 31, 48, 63)

3. 1. Реалізація основних положень Реформи загальноосвітньої школи (2000 р.) в навчально-виховному процесі з біології.

2. Конспект екскурсії у природу з метою вивчення природних угруповань (7 кл.).

3. Фрагмент плану роботи гуртка юних овочівників (на зимовий період). (4, 15, 28, 31, 36, 52, 60)

4. 1. Значення робіт О.Я. Герда в розвитку методики природознавства.

2. Конспект узагальнюючого уроку "Рослина-цілісний організм", 6 клас.

3. Фрагмент плану роботи гуртка юних орнітологів (зимовий період). (15, 23, 30, 38)

5. 1. Значення робіт Б.Е Райкова в розвитку методики природознавства.

2. Конспект вступного уроку на тему "Біологія – система наук про живу природу, її місце та значення" (біологія, 6 кл.).

3. План феноспостережень над комахоїдними птахами. (15, 23, 30, 38, 47)

6. 1. Значення робіт В.В. Половцова в розвитку методики

природознавства.

2. Конспект уроку вивчення нового матеріалу на тему: “Загальна характеристика водоростей. Відділ Зеленої водорості”.

3. Методрозробка біологічного вечора “Живе срібло. Риби”, 7 кл. (15, 19, 30, 50, 61, 63)

7. 1. Практична спрямованість шкільного курсу біології

як

мотиваційний аспект навчання учнів біології.

2. Нестандартний урок на тему “Комахи з повним перетворенням”.

3. Вікторина для вечора цікавої біології (6 кл.) з теми “Рослини в народній медицині”: (22, 24, 26)

8. 1. Формування наукового світогляду учнів в процесі

вивчення

біології тварин (7 кл.).

2. Конспект уроку вивчення нового матеріалу на тему “Вищі шапкові гриби” (з використанням лабораторної роботи).

3. Методрозробка біологічного вечора “Наше серце” (для учнів 8 кл.). (1, 38, 43, 50, 64)

9. 1. Класифікація методів навчання біології.

2. Конспект уроку вивчення нового матеріалу на тему “Загальна характеристика типу Кільчасті черви” (з лабораторною роботою).

3. Скласти анотований список науково-популярної літератури для позакласного читання з теми "Клас Ссавці". (15, 19, 30, 38)

10. 1. Методика самостійної роботи учнів з біології.
 2. Конспект уроку узагальнення знань на тему "Організм людини, як єдине ціле" (8 кл.).
 3. Біологічні ігри. (1, 26, 29, 32, 33, 61, 63, 77, 80)

11. 1. Завдання, зміст і реалізація політехнічної освіти при вивченні

теми "Клас Ссавці"

2. Конспект уроку "Місце в біосфері, значення в житті людини представників царства Дроб'янки", 6 кл.
 3. План дослідів, спостережень над однодольними рослинами на шкільній навчально-дослідній ділянці. (27, 47, 53)

12. 1. Виховання учнів в процесі вивчення біології (показати на одній із

тем курсу "Біологія тварин" (7 кл.).

2. Конспект уроку на тему "Клас Хрящові риби".
 3. Фрагмент плану роботи гуртка "Юних квітників" на зимовий період. (15, 19, 30, 33, 42, 52, 60, 75, 81)

13. 1. Естетичне виховання учнів в процесі вивчення біології (на

уроках та в позакласній роботі).

2. Конспект уроку вивчення нового матеріалу на тему "Загальна характеристика Одноклітинних , Найпростіших тварин".

3. План роботи учнів в куточку живої природи. (15, 70, 81, 75)

14. 1. Формування в учнів умінь працювати з підручником
“Біологія „

для 6-х класів.

2. Конспект нестандартного уроку на тему
“Плацентарні ссавці. Хижі. Ластонігі. Китоподібні”, 7
кл.

3. Учнівський зошит з біології. (1, 15, 18, 26, 34)

15. 1. Класифікація уроків біології. Структура основних
типів уроку.

2. Методрозробка екскурсії. „Ознайомлення з
методами, успіхами генетики (генетичний центр).”

3. Методика проведення дослідів з тваринами куточка
живої природи. (4, 5, 23)

16. 1. Розвиток мислення у учнів в процесі вивчення
біології рослин.

2. Методична розробка екскурсії на тему
“Різноманітність місцевих рослин залежно від умов
зростання, фенологічні спостереження за життям
рослин” (6 кл.).

3. Проведення шкільної біологічної олімпіади
(завдання для 7, 8, 9 кл.). (4, 11, 42, 80)

17. 1. Формування інтелектуальних вмінь у учнів в процесі
вивчення

розділу “Тварини”.

2. Конспект уроку на тему “Запліднення і розвиток насіння” (6 кл.).

3. План проведення свята “День Птахів”. (9, 30, 38, 42)

18. 1. Форми організації навчального процесу з біології, їх взаємозв'язок.

2. Конспект уроку вивчення нового матеріалу на тему “Клас Кісткові риби. Загальна характеристика”.

3. Методика підготовки та демонстрації дослідів в темі “Насіння”, 6 кл. (5, 15, 30, 75, 81)

19. 1. Завдання екологічної освіти та виховання учнів в біології.

2. Конспект уроку на тему “Вегетативне розмноження рослин”.

3. Методика проведення лабораторних робіт по вивченню клітинної будови рослин. (1, 10, 20, 21, 33, 58, 59, 74)

20. 1. Форми та методи перевірки знань та вмінь учнів на уроках

біології.

2. Конспект ~~загальнонавчального~~ уроку на тему “Газообмін у легенях і тканинах. Значення газообміну та клітинного дихання для організму”, 8 кл.

3. План феноспостережень над деревними породами рослин. (12, 15, 27, 30, 45, 47, 72, 77)

21. 1. Види позакласних занять з біології.

2. Конспект уроку біології в 8 класі на тему “Гуморальна регуляція. Гормони. Залози внутрішньої і змішаної секреції.
3. Скласти перелік домашніх робіт з біології в курсі “Біологія тварин”, 7 кл. (19, 26, 15, 23, 30, 56, 77)
22. 1. Реалізація міжпредметних зв'язків в навчальній темі “Кров. Кровообіг”, 8 кл.
2. Конспект уроку-лекції на тему “Мікроеволюція”
3. Кабінет біології, як матеріальна база навчання біології. (12, 23, 44, 49, 56, 70)
23. 1. Використання ТЗН на уроках біології.
2. Методообробка семінару в темі “Спадковість і мінливість”.
3. Методика постановки дослідів на навчально-дослідній ділянці в 6-7 класі. (12, 53, 65)
24. 1. Система виховання учнів в процесі вивчення біології.
2. Проблемне навчання в біології. Конспект проблемного уроку на тему “Будова та функції органів дихання”.
3. План феноспостережень над декоративними чагарниками. (15, 23, 30, 27, 47, 49)
25. 1. Факультативи з біології в середній школі. Методика проведення

занять факультативу “Життя рослин” (методорозробка і 1 заняття).

2. Конспект уроку-лекції “Двомембранні органели: мітохондрії і пластиди” (10 клас).

3. Скласти анотований список літератури (5 джерел) до теми “Клас Земноводні”. *(6, 8, 12, 83)*

26. 1. Відділи шкільної навчально-дослідної ділянки, їх призначення.

2. Урок-лекція на тему “Біотехнологія та її основні напрямки – генна, клітинна, тканинна та ембріональна інженерія”.

3. Скласти список кімнатних рослин, які використовуються на уроках біології в 6-11 кл. *(15, 83, 84, 70)*

27. 1. Методика формування морфологічних понять в розділі

“Рослини”.

2. Урок-лекція на тему “Синтетична гіпотеза еволюції” (11 кл.).

3. Анотований список літератури (5 джерел в темі “Відділ Покритонасінні рослини”. *(12, 15, 85)*

28. 1. Методика формування анатомічних понять в 7 кл. під час

вивчення біології тварин.

2. Конспект практичного уроку „Розв’язування генетичних задач”.

3. Методичні розробки 2-х засідань гуртка юних ботаніків. (15, 52, 60, 83, 85)

29. 1. Методика формування фізіологічних понять під час вивчення

рослин в 6 кл.

2. Практичні роботи в темі “Травлення”, (8 кл).

3. Методика використання комплексу засобів навчання на прикладі теми “Клас Плазуни”. (1, 5, 38, 50, 66, 85)

30. 1. Методика формування еволюційних понять під час вивчення

загальної біології.

2. Практичні роботи в розділі “Кров. Кровообіг”, (8 кл.).

3. Практична робота учнів 6 класу на навчально-дослідній ділянці в осінній період. (1, 5, 12, 13, 15, 53)

11. Загальні методичні вказівки до виконання курсових робіт.

Згідно навчального плану для заочного відділення зі спеціальності „Біологія” курсова робота виконується на IV курсі.

Студент повинен:

1. Самостійно обрати тему курсової роботи з врахуванням інтересу до навчального предмету (Біологія рослин, Біологія тварин, Біологія людини, Загальна біологія), до методичної проблеми, форми організації навчального процесу (урок, екскурсія, позаурочні заняття, факультативи, позакласна робота);
2. Отримати консультацію у викладача методики викладання шкільного курсу біології – керівника курсової роботи: уточнити тему, скласти план самостійної роботи, визначити об'єкт дослідження, розробити техніку і методику проведення педагогічного експерименту, уточнити список літератури, скласти план курсової роботи.
3. Дотримуватися такої послідовності роботи при підготовці курсової роботи: спершу вивчити літературу з обраної теми, познайомитися з діяльністю вчителя біології, передовим досвідом, проводити педагогічні

спостереження, потім провести педагогічний експеримент, проаналізувавши і узагальнивши отримані результати, і оформити курсову роботу.

Під час підготовки курсової роботи можуть бути використані джерела:

1. Література (філософська, психолого-педагогічна, біологічна, методична).
2. Шкільна і класна документація (журнали, плани, протоколи та ін.).
3. Звітна документація певних установ і підприємств, наприклад: екологічні звіти комісій при виконкомах місцевих рад, звіти про фінансово-економічну діяльність КСП (для складання задач з економічним змістом), статистичні звіти щодо динаміки захворювань певних систем органів людини, тощо.
4. Засоби навчання, наприклад аналіз телепередач, відеофільмів про природу та ін.

Вивчення літератури слід розпочинати з фундаментальних і періодичних посібників теорії навчання і виховання, психології, біології, методики викладання шкільного курсу біології. З метою виявлення вкладу кожного автора в розробку вивчаємої проблеми раціонально оформити дані у вигляді таблиці:

Прізвище та ініціали автора. (бібліографія посібника)	Нове у вирішенні досліджуваної проблеми.	Значимість внеску.
----------------------------------------------------------	------------------------------------------	--------------------

3

Аналіз даних таблиці зробить можливим бачення розвитку даного питання...

Для вивчення передового педагогічного досвіду перш за все необхідно поставити мету, далі розробити програму і способи фіксації результатів спостережень, наприклад, ведення протоколу уроку (констатуючий експеримент).

Педагогічний експеримент передбачає організацію навчання чи виховання з метою виявлення ефективних методів і прийомів (формуючий експеримент). Це потребує розробки методики дослідження, яка дасть можливість встановити результативність і ефективність використаних прийомів навчання, виховання і розвитку учнів. З цією метою проводять анкетування, опитування, співбесіду, спостереження, контрольні роботи, тематичні атестації. Після проведення педагогічного експерименту проводиться обробка його результатів (статистична), аналізуються отримані дані і співставляються з передбаченнями (гіпотезою). Загальна схема курсової роботи може бути такою:

План:

Вступ.

I. Стан проблеми (питання)... в психолого-педагогічній і методичній літературі.

Висновки по I розділу.

II. Аналіз досвіду роботи передових вчителів біології (або власного досвіду) по вивчаємій проблемі.

Висновки по II розділу.

III. Дослідно-експериментальне навчання (виховання) по виявленню педагогічної ефективності використання застосованих методичних прийомів.

Висновки по III розділу.

Висновки.

Список використаних джерел.

Додатки.

Об'єм курсової роботи 25 – 30 с. друкарського тексту.

Оформлення курсової роботи:

На титульній сторінці вказується:

Міністерство освіти та науки
Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра зоології

Моделювання біологічних процесів
як засіб розвитку творчих здібностей у учнів

(прізвище та ініціали) гр. Б-99
науковий керівник:
(ступінь, звання, прізвище та ініціали).

Кривий Ріг
2003

На другій сторінці дають план (зміст) і вказують сторінки.

Починаючи з сторінки 3, описується зміст курсової роботи. У „Вступі” розкривається актуальність теми, мета, об’єкт і предмет дослідження, формулюються гіпотеза, завдання та методи дослідження, база виконання курсової роботи (СШ № ...). Кожний розділ озаглавлюється, виділяється на письмі жирним шрифтом, в кінці розділу пишуть висновки. Посилання на автора робляться відповідно до № використаного джерела, наприклад: „ ... розуміючи самостійну роботу як вищий специфічний вид навчальної діяльності учня, І.А. Зимня вважає, що справжня самостійна робота може виникнути на основі „інформаційного вакууму” [7] „

[7] – під цим № значиться джерело в списку використаної літератури:

7. Зимня И.А. Педагогическая психология: уч. пос. – Ростов-на-Дону: изд-во „Феникс”, 1997, - 480 с.

Всі ілюстрації, які наведені в тексті, нумеруються і підписуються, при цьому слід пам’ятати, що підпис показує суть рисунка чи таблиці:

Таблиця 2

**Рівні сформованості інтелектуальних умінь
у учнів в кінці експерименту (в%).**

Інтелектуальні вміння	експериментальний клас 6-а			Контрольний клас 6-в		
	низький	середній	високий	низький	середній	високий
Проводити аналіз						
Здійснювати синтез						
Проводити порівняння						

Схему, малюнок графік, діаграму підписують під ними, наприклад:

Рис. 3. Динаміка захворювань системи органів дихання в залежності від забруднення атмосфери.

Список використаних джерел дається в порядку (як правило алфавітному) із зазначенням відповідних бібліографічних даних:

21. Проекти концепції шкільної біологічної освіти // Біол. і хім. в шк., , 2001, №3. С. 36-45.

22. Шульц Г.Є. Общая фенология. – Л.: Наука, 1982.-188с.

27. Яковлева Є.В. уроки біології в 9 класі. Метод. посіб. для вчителів біол. – Запоріжжя: Просвіта, 1999.-224с.

В „Додатку” слід помістити конспекти проведених уроків, позаурочних чи позакласних занять, звіти екскурсій, результати анкетування, письмової роботи, педагогічний щоденник спостережень, тощо.

Приклад плану курсової роботи:

Тема: Естетичне виховання учнів 6 класу в процесі вивчення біології.

План:

Вступ

I. Проблема естетичного виховання учнів в психолого-педагогічній та методичній літературі.

Висновки до першого розділу.

II. Естетичне виховання учнів в практиці роботи вчителя біології.

Висновки до другого розділу.

III. Експериментальна перевірка ефективності методів і прийомів естетичного виховання учнів в процесі вивчення біології.

3.1. Завдання естетичного виховання учнів в процесі вивчення біології в 6 класі.

3.2. Методи і прийоми естетичного виховання учнів на уроках біології.

3.3. Естетичне виховання учнів засобами природи під час сезонних екскурсій.

3.4. Результати педагогічного експерименту.

Висновки до третього розділу.

Висновки.

Список використаних джерел.

Додатки.

Виконана курсова робота перевіряється науковим керівником, після чого проводиться захист курсових робіт.

111. Примірна тематика курсових робіт з методики викладання шкільного курсу біології.

1. Методика проведення нестандартних уроків в процесі вивчення біології.
2. Методика використання ігрових технологій в процесі вивчення біології.
3. Методика організації дослідницької роботи учнів в процесі вивчення біології.
4. Використання самостійної роботи учнів в біології як засобу активізації пізнавальної діяльності.

5. Використання сучасних освітніх технологій в процесі вивчення біології в школі.
6. Самостійна робота учнів в біології як вид розвиваючого навчання.
7. Моделювання біологічних процесів як засіб розвитку творчих здібностей учнів.
8. Методика здійснення індивідуалізованого навчання біології в 10-11 класах.
9. Методика реалізації рівневої технології навчання в курсі Біологія людини, 9 кл..
10. Економічне виховання учнів /7-го кл./ як реалізація принципу зв'язку теорії з практикою.
11. Методи і прийоми розвитку творчої діяльності учнів в процесі вивчення біології.
12. Розвиток інтересу учнів до біології в позаурочній роботі.
13. Методика організації дослідницької роботи з біології учнями ліцеїв.
14. Методика формування біологічного поняття „Обмін речовин та енергії” в курсі „Біологія людини”.
15. Методика формування біологічних понять в процесі вивчення біології.
16. Екологічна освіта і виховання учнів 7-го класу в процесі вивчення біології.
17. Естетичне виховання учнів 6-го класу в процесі вивчення біології.
18. Розвиток мислення учнів в процесі вивчення „Біології людини” /8-9 кл./.
19. Міжпредметні зв'язки предмету „Біологія” як засіб формування усвідомлених понять /8 кл./.
20. Дидактичні умови формування валеологічних знань в курсі „Біологія людини”.
21. Проблемне навчання біології як засіб розвитку пізнавального інтересу в учнів.
22. Дидактичні умови ефективного проведення самостійної роботи учнів в курсі „Загальна біологія”.
23. Навчально-дослідницька робота учнів з біології в ліцейських класах.
24. Нестандартні форми вивчення біології в школі.
25. Дослідницька робота учнів в гуртках юнатів.
26. Прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів як засіб формування усвідомлених знань з біології.
27. Нестандартні уроки біології: види, значення, структура найбільш поширених нестандартних уроків.
28. Проведення фенологічних спостережень в 7 класі як умова розвитку мислення учнів.
29. Методика організації роботи факультативів з біології в сільській школі.
30. Дослідницька робота учнів на шкільній навчально-дослідницькій ділянці.

1У. Література
до курсу “Шкільний курс біології
та методика його викладання”

1. Анастасова Л.П. Самостоятельные работы учащихся по общей биологии. – М.: Просвещение, 1989.- 78 с.
2. Антипова Т.И., Жукова Л.А., Загульнова Л.Б., Плотникова И.В. Компьютер на уроках биологии // Биология в школе, 1992, №5-6.
3. Багоцький С.В. Математическое моделирование в экологии // Биология в школе, 1991, №3, с. 14.
4. Биологические экскурсии /Измайлов И.В., М., 1983/.
5. Биологический эксперимент в школе: Кн. для учит. Бинас А.В. и др. М.; Просвещение – 1990.- 192 с.
6. Биология в школе: Сб. нормативн. документов /состав. В.И. Сивоглазов/ – М.: Просвещение, 1987.-190 с.
7. Бойченко Т. Прислів'я, приказки, прикмети, повір'я, пов'язані з природою // Біологія і хімія в школі, 1996, №1.
8. Бойчук Ю., Максимова Ю., Злотін О. Шкільний факультатив з ентомології // Біологія і хімія в школі, 1999, №5.
9. Борейко В.Е. О празднике «День птиц» // Биология в школе, 1990, №2, с. 72.
10. Борейко В. Пословицы, поговорки, поверья и экологическое воспитание школьников // Биология в школе, 1991, №3, с. 38.
11. Брайон О.В. Шкільна біологічна олімпіада /Пос. для вчителя. К., 1986.
12. Бригідир Г.З. та інш. Біологія, 10-11 кл. Поурочне планування. Конспекти уроків. – Тернопіль. – 2000. – 26 с.

13. Бухина Т.Б. Зачетный урок по теме: «Кровообращение» // Биология в школе, 1995, №6.
14. Василевская С.Д. Экскурсии на сельскохозяйственную выставку // Биология в школе, 1990, №2, с. 43.
15. Верзилин Н.М., Корсунская В.М. Общая методика преподавания биологии. – М.: Просвещение, 1983.
16. Винокур М.С., Скуратович О.Я. Листы опорных сигналов и структурно-логические схемы на уроках географии. – К.: Рад. школа, 1990.
17. Винокурова Н.Ф. Изучаем экологию города // Биология в школе, 1990, №3, с. 64.
18. Волкова Н.П. Педагогіка:Пос. для студ. вищ. навч. закл. – К.:»Академія»,2001.-576 с.
19. Внеклассная работа по биологии /Никишов А.И. и др. М. – 1980/.
20. Гришко Т., Бичкова І. Екологічні аспекти розділу “Людина та її здоров’я” // Біологія і хімія в школі, 1997, №2.
21. Дежникова Н.С. Экологическая культура: грани восприятия// Биология в школе, 1995, №3, с. 20.
22. Душенков В.М. Биологические олимпиады // Биология в школе, 1991, №5, с. 57.
23. Євтушенко Е.Х. Сучасний урок біології: Метод. посібн., - Кр. Ріг. КДПУ, - 2002.
24. Євтушенко Є.Х., І.С. Крамаренко Нестандартні уроки біології: Метод. пос., Кр. Ріг. – 2000.
25. Євтушенко Є.Х. Методичні рекомендації до виконання курсових і контрольних робіт з методики викладання біології на допомогу студенту-заочнику. – Кр. Ріг, КДПУ. – 2002.
26. Жукова Т.И. Часы занимательной зоологии. М. 1975.
27. Зайцева В.Н., Гришко Г.Л., Кравченко Е.Е. О фенологических наблюдениях учащихся // Биология в школе, 1990, №1, с. 62.

28. Зайцева Е.Ю. Зоологическая экскурсия на временные водоемы // Биология в школе, 1995, №3, с. 59.
29. Захарченко Г.Г. Сюжетно-ролевая игра при изучении основ экологии /X класс// Биология в школе, 1990, №3, с. 35.
30. Зверев И.Д., Мягкова А.Н. Общая методика преподавания биологии. – М: Просвещение, 1985.-191 с.
31. Інформаційний збірник МО України. – 2000, №19, с. 27-31.
32. Кавтарадзе Н.Д., Букварева Е.Н. Настольная имитационная игра «Остров» // Биология в школе, 1990, №6.
33. Кавтарадзе Д.Н. Иммитационные игры в экологическом образовании // Биология в школе, 1990, №3, с. 32.
34. Калишня К., Рибак О. Використання наукових термінів на уроках біології // Біологія і хімія в школі, 1997, №1.
35. Кизенко В. Факультативи, як засіб самовираження // Біологія і хімія в школі, 1999, №5.
36. Константинов Д.А., Васильева Т.А. Ботанические экскурсии в зимний лес // Биология в школе, 1995, №2, с. 63.
37. Конюшко В.С. Как подготовить урок биологии. – Минск: Народная асвета, 1988.
38. Котик Т.С. Біологія, 6 кл. Матеріали д уроків. – Харків: Торсінг. – 2000. – 320 с.
39. Котов В.Н. Лаборатория под открытым небом // Биология в школе, 1990, №2, с. 58.
40. Коцюба В. На еколого-природознавчих стежках // Біологія і хімія в школі, 1998, №4.
41. Кулев А.В. Словесные схемы на уроке // Биология в школе, 1993, №7, с. 36.
42. Логвіна-Бик Т. Навчання біології та розвиток розумової діяльності учнів // Хімія і біологія в школі, 1997, №.

43. Мазо В.Б. Школьный вечер «Люди в белых халатах» // Биология в школе, 1995, №2, с. 59.
44. Максимова В.Н., Груздева Н.В. Межпредметные связи в обучении биологии. – М.: Просвещ., 1987.
45. Матяш Н., Астяпіна О. Лабораторні та практичні роботи з курсу «Біологія людини» / Біологія і хімія в школі, 1996, №2.
46. Мачинская В.П., Кучменко Н.А. Факультатив по физиологии человека «Физиологические механизмы формирования вредных привычек и их профилактика» // Биология в школе, 1991, №3, с. 39.
47. Методичні рекомендації до проведення фенологічних спостережень у школі /Е.Х. Евтушенко, Т.І. Виноградова, Е.О. Евтушенко. Кр. Ріг. – 2002, 35 с.
48. Молис С.С., Молис С.А. Активные формы и методы обучения биологии. Раздел «Животные». – М.: Просвещен., 1989.
49. Муртазин Г.М. Активные формы и методы обучения биологии. – М.: Просвещен., 1989 /Разд. «Человек и его здоровье»/.
50. Неведомська Е. Уроки біології у 6 класі // Біологія і хімія в школі, 1999, №1.
51. Нилова Л.И. Стихи-загадки на уроках // Биология в школе, 1995, №2, с. 32.
52. Організація дослідної роботи учнів /метод. рекомендації та програми гуртків еколого-натуралістичного профілю в школах та позашкільних закладах/ За заг. ред. В.В. Вербицького. – К., 1996, 112 с.
53. Організація роботи учнів на навчально-дослідній ділянці /методичний посібник/.
54. Пакулова В.М. Обучение биологии в малокомплектной школе. – М.: Просвещ., 1986.
55. Пакулова В.М. Работа с терминами на уроках биологии. – М.: Просвещ., 1990.

Додатковий список літератури:

79. Барабаш Ю.Г. та інші. Політехнічна підготовка і профорієнтація учнів при вивченні біології.-К.:Рад.шк.,1987,126 с.

80. Гончар О.Д. Форми і методичні прийоми навчання: 7 кл.:Посібник для вчит.К.: Генеза, 2001.-112 с.

81. Котик Т.С. Уроки біології в 7 кл. Метод.пос. для вч.біол.,-Запоріжжя:Просвіта,2000.-160 с.

82. Методика навчання ботаніки / під ред. Падалко Н.В. і Федорової В.М., Москва, Просвещение, 1982.-310 с.

83. Євтушенко Є.Х., В.К.Гурова. Лекційно-семінарська форма вивчення загальної біології.-Кривий Ріг,КДПУ,2002.-57 с.

84. Положення про навчально-дослідну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів // Біологія і хімія в шк...,№2.1998.-с.43-46.

85. Кузнецова В.І. Методика викладання біології.-Х.: Торсінг, 2001,-176 с.

56. Петросян Г.П. «Законы физики и организм человека» - межпредметный вечер в IX классе // Биология в школе, 1990, №3, с. 30.
57. Португольский О. Кросворд не для розваги // Біологія і хімія в школі, 1998, №4.
58. Прутченко Н.Г., Самкова В.А. Десять занятий по экологии // Биология в школе, 1995, №4, с. 53; №5, с. 60; №6.
59. Пугачева Т.А. Экологический календарь // Биология в школе, 1991, №6.
60. Робота в гуртках юнатів / Л.П. Манорик та інші. - К.: Рад. шк. - 1989.
61. Розенштейн А.М. Самостоятельные работы по биологии. «Рас-тения». - М.: Просвещение, 1988.-144 с.
62. Рубцова И.Д., Сухова И.М. Метод Шаталова на уроках биологии // Биология в школе, 1990, №1, с. 28.
63. Самостоятельные работы учащихся по биологии / Бруновт Е. П. и др. - М.: Просвещение., 1984.-167 с.
64. Силакова Л.И., Желябовская Г.И. Школьный вечер «Наше сердце», // Биология в школе, 1992, №1-2, с. 58.
65. Смирнов В.А. Пути использования персональных компьютеров // Биология в школе, 1995, №6.
66. Современный урок биологии: Пос. для учителя /В.Н. Максимова и др./ - М.: Просвещение, 1985.-190 с.
67. Султанов С.Ф., Курбанова Х.Х., Искандеров Х.И. Задачи на факультативных занятиях // Биология в школе, 1991, №3, с. 41.
68. Суряднова В.П. Літні завдання учням з біології: Посібник для вчителя.-К.: Рад.шк.,1989.-128 с.
69. Сухорукова Л.Н. Изучение современной эволюционной теории в 9-10 классах // Биология в школе, 1995, №5, с. 24.
70. Трайдак Т.І. Кабінет біології . Пос. для вчит., К.: Рад. школа, 1980.-136 с.

71. Тюпа У.А. Практичні заняття з ботаніки на шкільній ділянці.-К.: Рад.шк.,1972.-95 с.

72. Тюрикова Г.Н. Закреплення учебного материала в процессе обучения // Биология в школе, 1990, №1, с. 24.

73. Фіцула М.М. Педагогіка. Посібник для студ.вищ.навч.закл.-К.: "Академія",2001.-528 с.

74. Черновецький В.В. Проблемы подготовки учителя к осуществлению экологического образования учащихся // Биология в школе, 1990, №5, с. 50.

75. Черняк І. Та ін. Тематичне планування навчального матеріалу курсу «Біологія» /7 кл./, Тернопіль: Мандрівець, 1998.-104 с.

76. ШклярOVA О.А. Изучение экологического состояния школы / практическая работа/ , //Биология в школе, 1990, №3, с. 44.

77. Яковлева Е.В. Уроки біології в 8 кл. /Метод. пос., Запоріжжя: Просвіта, 1998. – 160 с.

78. Яковлева Е.В. Уроки біології в 9 кл. /Метод. пос., Запоріжжя: Просвіта, 1998. – 224 с.

Додатковий список літератури (с.25)